

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Stine Holst Petersen

Tilsyn ved ph.d. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktcommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

Frederik Adolph Greve af Holstein og Wilhelmine Grevinde af Holstein fød Reventlau, den 4de Mai 1833

ved Vibeke A. Pedersen

Indhold

- 1 Anledning og Grundtvigs tilknytningsforhold
 - 1.1 Sølvbrudgommen
- 2 Sangen
 - 2.1 Billedsprog
 - 2.2 Inspiration, metrik og melodi
- 3 Anvendt litteratur

1 Anledning og Grundtvigs tilknytningsforhold

Sangen blev skrevet i anledning af sølvbrylluppet mellem Frederik Adolph greve Holstein og hans hustru, Wilhelmine Julie grevinde Reventlow. De var blevet gift den 4. maj 1808 – samme år som han havde overtaget det sydsjællandske grevskab Holsteinborg ved Slagelse – og deres sølvbryllup fandt derfor sted 4. maj 1833. Da var hun 45, han 49 år. De havde tidligere understøttet Grundtvig økonomisk, og lå også pædagogisk på linje med ham, fx i kritikken af den undervisningsmetode, der gik ud på indbyrdes undervisning eleverne imellem. På sølvbryllupsdagen indviede parret et “Institut til fattige og forsømte Børns Opdragelse til gode Agerdyrkere” (Koch 1894, s. 28).

1.1 Sølvbrudgommen

Grev Holstein var en velhavende og idérig mand, hvis idealer havde rod i 1700-tallets

oplysningstanker. Han havde giftet sig ind Reventlow- og Bernstorff-kredsen og delte kredsens interesse- og aktivitetsfællesskab omkring landboreformer, økonomi og de spirende nye politiske styreformer. Han forbedrede således driften på hovedgården efter sædskifteprincipper, han oprettede et hospital, dvs. en slags plejehjem, for fattige, han søgte at forbedre skolevæsenet, såvel materielt som gennem undervisningen, der rummede både praktisk, boglig og kristen oplæring. Han dannede et industriselskab, som uddelte flidspræmier til dygtige bønder (Nielsen 1925, s. 12-18), plantede skov og anlagde frugthaver, ligesom han oprettede en låne- og sparekasse og skaffede gudelige forsamlinger fristed på godset. Dette fik dog ikke helt de religiøse eftervirkninger, han havde håbet på, men skaffede ham snarere mange bryderier med myndighederne (Nielsen 1925, s. 19 f.).

I begyndelsen af 1832 var greven blevet udnævnt til medlem af de 'erfarne Mænds Raad', der skulde udarbejde og nedlægge 'allerunderdanigst Betænkning om den nærmere Regulering af den ved Anordningen af 28. Mai 1831 bebudede stænderske Institution' (Nielsen 1925, s. 31). De erfarne mænd var regeringens rådgivere fra hertugdømmerne i forfatningssagen (Jensen 1931, s. 214-221). Med andre ord var Holstein med til at udarbejde forordningerne omkring de rådgivende stænderforsamlinger (1832-1848).

2 Sangen

Som lejlighedssang betragtet indeholder den langt flere hentydninger til de hyldede personer, end det ellers ofte er tilfældet — her deres filantropiske og almenoplysende virke. Sølvbrudeparrets aktive kristne liv gør det muligt at anskue alt, hvad de foretager sig, ud fra kristendommens perspektiv (strofe 8; jf. Nielsen 1925, s. 19 f.). Digtet kobler lejligheden, stedet, tidspunktet og hovedpersonerne med historien og sagen, m.a.o. det konkrete med det almene. Ved at fremstille parrets mange samfundsnyttige gøremål bliver digtet en personlig anerkendelse af disse, og Grundtvig lader brudeparret blive et værdigt eksempel til efterfølgelse.

Grundtvig udtrykker også et håb om, at parret må komme til at fejre guldbryllup (strofe 10). Greven døde dog blot tre år senere af nervefeber, mens hun overlevede ham med 32 år, som hun anvendte på "trofast og kærlig at frede om hans Minde", dvs. søgte at holde hans idealer højt ved filantropisk arbejde (Nielsen 1925, s. 35 og 39).

2.1 Billedsprog

Sangen rummer mange vellykkede poetiske billeder. Første strofes "Videslet" (dvs. Lejrekongens rige) inkorporerer Holsteinborg i den sjællandske forhistorie, faktisk helt tilbage til sagntiden, selv om godset ikke kan føre sin historie længere tilbage end til 1357 (Bobé 1944, s. 650). Holsteinborg bliver et mønster på både trosudøvelse (strofe 5) og verdslig glæde (strofe 7). "Maien" i strofe 2, som er det, der plantes, gror og til sidst springer ud, bliver i løbet af sangen både til konkrete planter og religiøs eller uddannelsesmæssig afgrøde. I lyset af greveparrets mange landsbrugs- og forstmæssige tiltag bliver digtets plantemetaforer også konkrete og afspejler parrets virke. Samtidig kan kærmindernes blå farve afspejle himlens blå (strofe 7), ligesom

naturens nattergalesang sætter hjemmeandagternes salmesang i perspektiv (strofe 4). Vindskibelighed og fromhed hyldes som to sider af samme sag i strofe 6.

Hen mod slutningen tjener flere optativer, dvs. formuleringer i ønskemåde, til at underbygge fremtidshåbet: velsigne (strofe 8), vokse og blomstre (strofe 9) og genlyde, forklares og prise (strofe 10). Disse ord understreger brugen af vækstmetaforer i samklang med et religiøst ordforråd, som fx også findes i strofe 6.

2.2 Inspiration, metrik og melodi

Sangen har ti 8-linjede strofer, der er opbygget af firfodsjamber med skiftevis mandlig og kvindelig udgang. Grundtvigs melodiangivelse er "Du Plet af Jord, hvor Livets Stemme". Denne sang, som har overskriften "Fødelands-Kiærlighed", blev i sin tid skrevet af Thomas Thaarup som et fædrelandsdigt (Thaarup 1782). Både Grundtvigs og Thaarups sange opererer med en relation mellem landskaber og deres indbyggere. Den metriske form med forholdsvis lange verslinjer tillader brede penselstrøg med sætningsopbygninger, der nærmer sig prosasprogets, idet omkring halvdelen af verslinjerne hos Grundtvig består af et dobbeltsyntagma, der kan fremsiges i én vejrtrækning. I *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng* skrev Grundtvig: "Thomas Thaarup var maaske den eneste Navnkundige, som med digterisk Anlæg, forenede en gudelig og hjertelig Stemning" (1812, s. 347 f.). Denne karakteristik kan uden videre føres tilbage på netop Grundtvigs sølvbryllupsdigt.

3 Anvendt litteratur

- Bobé, Louis (1944) *Holsteinborg i Danske Slotte og Herregaarde*, udg. Arthur G. Hassø, bind 1, s. 650-662. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1812) *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng*. København.
- Jensen, Hans (1931) *De danske Stænderforsamlings Historie*, bind 1, København.
- Koch, Ludvig (1894) "Holstein, Frederik Adolf" i *Dansk Biografisk Lexikon, tillige omfattende Norge for Tidsrummet 1537-1814*, 1. udg., bind 8, s. 26-31. København.
- Nielsen, Jørgen Jacob (1925) *En kort Fremstilling af Lehns greve Frederik Adolf Holstein-Holsteinborgs Liv og Virken*. København.
- Thomas, Thaarup (1782) *Fødelands-Kiærlighed. En Sang*. København.